

САҢГА ОЛХ

№ 27 (12006) • От ыйын 11 күнэ, 2025 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу
нүөмэргэ

Олонхо ыһыаҕа — 2025

Чурапчылар түөрт кылаан
бирийи ыллылар/4

Бырамыысыланнас

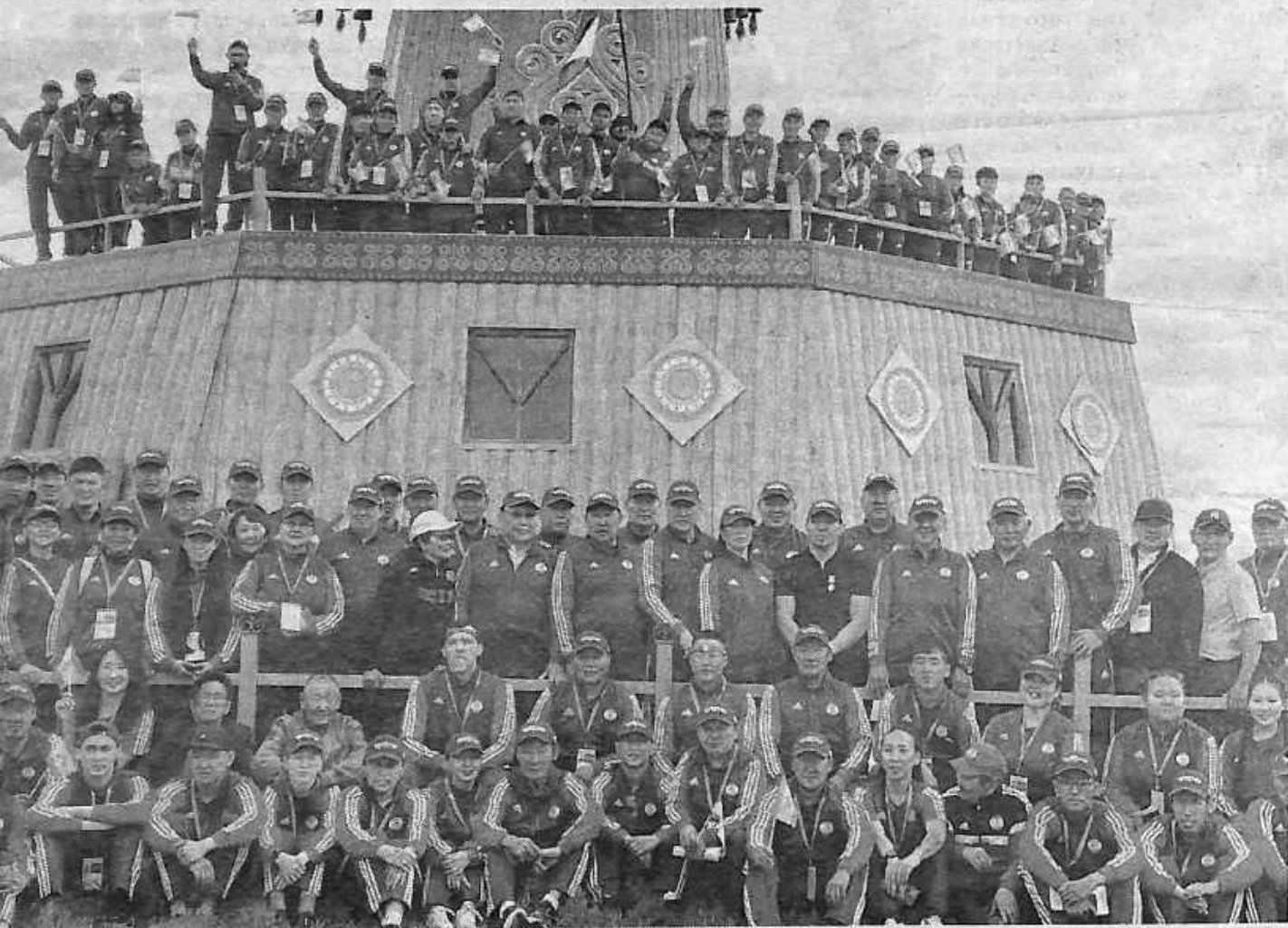
Шахтаҕа үлэлииргэ
болҕомтолоох
буолуохтааххын/5

Улуу Кыайыы 80 сылыгар

Аҕам көмүллүбүт
кылабыһатыгар/6

«Манчаары оонньууларын» бастакы күннэрин сонуннара

Спорт. Таатта улуугар ытыллар «Манчаары оонньууларыгар» Чурапчыттан 120 спортсмен 11 көрүнгө күрэхтэнэллэр/3

Манчаары оонньууларыгар кыттар Чурапчы хамаандата.

Тэттик

Чурапчы уолаттара “Эр Холуун” лаабырга сырыттылар

Бэс ыйын 16-29 күннэригэр буйун-уучутал Степан Макаров аатынан Чурапчы гимназията “Эр Холуун” гражданскэй-патриотическай лаабыры үлэлэттэ.

Манна Чурапчы улуунун оскуолаларыттан уолаттар мустаннар Мындаҕаайы сэлээнньэтигэр, Кыстык Кугда сиригэр-уотугар эт-хаан өтүнэн күөскэ уһуйулуннулар, бэйэлэрин тургутан көрдүлэр. Лаабырга салайааччынан О.С. Данилова, баспытааталларынан Т.В. Константинов, С.С. Абрамов, поварынан А.А. Макаров, эмчитинэн В.Е. Птицына үлэлэтилэр. Уол оҕону саха төрүт үгэнигэр угууу, төрөөбүт дойдуга тапталы ингэри, эт-хаан өтүнэн эрчийи лаабыр сүрүн сыалынан буолла.

Үөрэнээччилэр 14 хонук устата спортивнай күрэхтэргэ, байыаннай эстафетаҕа, автоматы ыһыыга-хомуйууга, хайысханы быһаарыыга, балыктыырга, мас эрбиригэ - уол оҕо уһаарыллан тахсар дыарыктарыгар о.д.а. уһуйулуннулар. Ону таһынан араас хабааннаах тэрээһиннэргэ кытыннылар.

Мындаҕаайылар байыастарга көмөлөрө уҕараабат

Мындаҕаайы бөһүөлэгэр “Алаһа” дьахталлар уопастыбаннай түмсүүлэрэ Дьокуускай куорат “Народный фронт” хамсааһын үлэтигэр кыттыһаннар, 20 устуука хаххалыыр сизэккэни өрүүгэ эбэхтээликтибэни ылыммыттара.

Күн-бүгүн 14-с сизэккэлэрин өрөн түмүктээн эрэллэрин туһунан, түмсүү бэрэссэдээтэллэрин быйылгыттан талыллан үлэлиир Мария Дьячковская иһитиннэрдэ.

“Бу иннинэ нэһилиэкпит дьоно сэргэтэ, буйуттарбытыгар анаан “Эргиллиэм хайаан да!” диэн харысхал нобуордарын, эмтээх оттору, ону таһынан 80-ча мөһөөччүгү, 70-тан таҕса тыһыынча харчы, дроннартан байыаннай тизхиникэни көмүскүүргэ нэһилиэк эр дьонуттан 84 устуука илими, араас эми-тому хомуйан ыппыттара. Билигин биһиэхэ 4 түөлбэ: “Сарыал”, “Бэс”, “Сарданга”, “Төрүт” - тэҥинэн үлэлэһэ олороллор о.э күн аайы сарсыарда 10 чаастан саҕалаан ыкса киэһээнтэ диэри 8-тыы киһи иккилии станокка сизэккэни өрөллөр. Күнгэ быһа холоон 40-ча киһи мустар. Билигин сайынгы сынныланг буолан Мындаҕаайыбытыгар сизтэр бөбө кэллилэр, дьороччу улааппыт оскуола кыргыттара, устудьуон оболорбут кэлэннэр күөс-көмө, илии-атах буолан абыраатылар. Дьон-сэргэ түмсэрэ, бука бары санааларын ууран, биригэ үлэлиирбит-хамныырбыт - бу буоллаҕа, Дойдубут туһугар патриотизмны сыйыаммыт”, - диэн Мария Андреевна өрүү буоларын курдук лоп-бааччы, тизтэлэ суох сэнэргэтэ.

Манна даҕатан эттэххэ, Чурапчы улуугар Мугудайга, Хайахсыкка, Мырылаҕа манньк хабааннаах үлэлэр күөскэ ытыллаллар.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

От ыйын
11 күнэ
БЭЭТИНСЭ

От ыйын
12 күнэ
СУБУОТА

От ыйын
13 күнэ
БАСКЫҤААНҤА

От ыйын
14 күнэ
БЭНИДИЭННЬК

От ыйын
15 күнэ
ОПТУОРУННЬК

От ыйын
16 күнэ
СЭРЭДЭ

От ыйын
17 күнэ
ЧЭППИЭР

22° 13°

22° 13°

23° 12°

21° 12°

19° 12°

23° 14°

23° 15°

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Дьокуускайга ыччат бэстибээлэ ыытыллыаҕа

От ыйын 16 күнүгэр Дьокуускай куорат креативнай кластерыгар "Работай в Якутии" диэн улахан бэстибээл буолаары турар. Ол туһунан өрөспүүбүлүкэтээҕи нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуу киинин судаарыстыбаннай кэмитиэтин бэрэссэдээтэлэ Светлана Горюшинская: "Бу эрэгийиэнгэ бастакытын ыытыллар бэстибээл сүрүн сыала-соруга диэн дьон үлэлээх, дьарыктаах буоларыгар, эдэр ыччат идэтин таба тайанарыгар көмөлөһүү. Көһнөрү үлэ, үөрэх эрэ дьаарбанката буолбакка бу бэстибээл түмүгүнэн дьон олохторун үчүгэй өттүгэр уларытыахтарын, эдэрдэр бэйэлэрин сатабылларын, үөрүйэхтэрин көрдөрөн, идэйдэлэрин өрөспүүбүлүкэбит иһигэр толору арыйар, олоххо киллэрэр кыахтаахтарын өйдүөхтэрин баҕарабыт. Сааһынан хааччаҕы киллэрбэтибит, онон бу бэстибээлгэ үөрэнээччилэр, үөрэх кыһаларын выпускниктара, ыччаттар уонна олоҕор санга сүүрэни киллэриэн баҕалаах дьон бука бары кыттаахтарын сөп. "АЛРОСА", "ЯТЭК", "Якутскэнерго", "Полиметалл" о.д.а. курдук Сахабыт сириг бөдөн тэрилтэлэрэ кыттыны ылыахтара, вакансияларын билиһиннэриэхтэрэ, ону таһынан туһааннаах исписэлиистэр идэни талыыга, резюме толорууга сүбэ-ама биэриэхтэрэ", - диэн «Актуальное интервью» биэрии эфирыгар билиһиннэрдэ.

Хоту таһаҕас таһыы балаһыанньатын быһаарыстылар

От ыйын сангатыгар Ил Дархан дойду Бырабыыталыстыбатын чилиэннэрин кытта мунньаха судаарыстыба баһылыга Владимир Путингэ өрөспүүбүлүкэ хоту таһаҕас таһыытыгар балаһыанньа туһунан дакылааттаата.

Саха сиригэр хоту таһаҕас таһыы сыллааҕы кээмэйэ 1 мөл. 382 тыһ. туоннага тэннэр. Ити дойду бу хайысхаҕа барылаан кээмэйин - 40 бырыһыана. Бүгүнгү күнгэ былааннамыт таһаҕас аҕаарыттан ордук - 753 тыһ. туонна хайыы-үйөҕө аһаҕа сиригэр тиэрдилиннэ.

«Билигин ордук сытыгытык сайынны навигация боппуруоһа турар. Биһиги сайынны кэмгэ өрүстөрүнэн 635 тыһ. туонна таһаҕаһы идэйдэхтээхпит, итинтэн билигин 157 тыһ. аһаҕа миэстэтигэр тиэртибит», - диэн дакылааттаата өрөспүүбүлүкэ баһылыга.

Ил Дархан эппитинэн, ирдэнэр 39 млрд солк. 29,2 млрд солк. үбүлэннэ. Айсен Николаев хоту таһаҕаһы тизээччилэр коммерческой кредиттэрин бырыһыаннарын субсидиялыыр механизмы киллэрэргэ этии киллэрдэ.

Маны таһынан, эрэгийиэн бүддьүөтүгэр эбии көмө наада. Айсен Николаев этиилэрин Камчатка губернатору Владимир Солодов уонна Чукотка губернатору Владислав Кузнецов өйөөтүлэр.

Арасыйыа үпкэ министиэрин бастакы солбуйааччыта Ирина Окладникова эрэгийиэннэр ороскуоттара көрүлүөхтэрэ диэтэ.

Дойду Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин хоту таһаҕаһы таһыы боппуруостара түргэнник быһаарыллан иһиэхтээхтэрин тоһоҕолоон бэлиэтээтэ. Уларыта турар халлаан уонна кылгас навигация кэмигэр хас биридии күн күндү. Судаарыстыба баһылыга үп министиэристибэтигэр уо.д.а. эппиэттээх уорганнарга балаһыанньаны хонтуруоллуурга уонна хоту таһаҕас тизийитин бары түһүмэхтэрин кэмигэр үбүлүүргэ соруйда.

"Манчаары оонньууларын" бастакы мэтээллэрэ оонньонньулар

Бу күнүгэ Таатта улуунугар ытылла турар "Манчаары оонньууларын" аан маннайгы кыайыылаахтара быһаарыллылар. Ол курдук, гиирэ көрүгэр 24 киһилээх гиирэни 63-тэ өрө анньан бастакынан кыһыл көмүс мэтээли таатталар бэйэлэрин кыыстара Сардаана Тарасова ылла. Оттон кыайыылаах хамаанданан бу көрүгүгэ Нам улууһа тадыста. Гиирэҕэ бэйэ-бит уолбут, Төлөйтөн төрүттээх Егор Попов чабылхайдык бастаан чурапчылар сүргэлэрин көтөхтө.

Санатан эттэххэ, быйылгы "Манчаары оонньууларын" 35 хамаанда, 1521 күрэхтэһээчи илин-кэлин түсүлэллэр.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууспата.

"Күөгү-2025" күрэх иккис сылын ыытылынна

Сэргэх дьаһал. Бу күрэх сыл аайы кэнгээн иһиэ диэн эрэнэбит

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Дэриэбинэ барахсан... Хас биридии киһи олохтор түөлбөтүн, улааппыт, сүүрбүт-көпүт кырдалларын, дьоллоох оҕо сааһын олус күндүтүк саныыра баар суол. Бу манньк дьон кэлин улаатан, үлэһит да дьон буолан бараннар, ол кэрэ кэмнэрин сылаастык санааннар, үүнэн иһэр көлүөнэни төрүт үгэскэ үөрэтэллэрэ олус үчүгэй.

Күрэх түгэнэ. Егор Артемьев түһэриитэ.

Кырачаан Гриша оҕо сааһа толору дьизэ кэргэнгэ ааспыт. Аҕата Михаил Михайлович сааһын тухары суолпардаабыта, онтон Мындаҕаайыттан төрүттээх ийэтэ Анастасия Гаврилевна, оччотооҕуга комсомольскай путежканан, Мугудайга үлэли хаалан бука-тыннаахтык олохсуйбута.

Борбуйун көтөхпүт уолчаан атын оҕолору кытары тэнгэ оонньоон-көрүлээн, балыктаан-күөгүлээн бириэмэтин биллэрбэккэ аһара. Ол даҕаны санааттан буолуо, Григорий Михайлович былырын, аан бастакытын, бу илин эңгэр улуустарыгар маннайгынан буолуо, күөгүлээһин күрэхтэһиэ тэрийбитэ, онно 6 ыал кыттыбыта. Оттон быйыл, Дьокуускай куораттан, Төлөй, Чурапчы нэһиликтэриттэн тийэ кэлэннэр, барыта хол-

боон 9 ыал күөгүлээн бардылар.

"Оҕолору, улахан да дьону төрүт үгэскэ, дьоллоох оҕо саас өйдөбүл-лэригэр иитэр сыалтан бу манньк күрэхтэһиэ тэриллитбитэ.

Быйыл, төһө даҕаны балыктыырга үчүгэй

күн үүмүтэр, дьон-сэргэ сүрдээһин кэлэн, курданалларыгар диэри ууга кириэн тураннар балыктаатылар. Бирииспит чааһыгар олохтоохторбут улахан көмөнү оҕордулар: С.С. Гоголева, М.Н. Скрябина, В.В. Терютина, О.И. Шепелева, ким сүөгэйинэн, арыынан, творогар тийэ аҕалан туруордулар. Оҕолор барахсаттар үөрүү-көтүү бөҕө буоллулар", - диэн күрэхтэһиэ тэрийээчи Григорий Михайлович Потапов кэпсээтэ.

Күөгү диэн уһун ураҕас

уһугар баайыллыбыт быа, онно уу үрдүгэр дыгдайа сылдьар бэлиэлээх, кыра дьааһындаах, күрүчүктээх буолар. Күөгүлээһин саас, сайын, күһүн, кыһын кытары муус аннынан ытыллыан сөп. Манньк күрэхтэһиини эрдэ Намга, Эдьигээнгэ тэрийбиттэрэ биллэр, онтон илин эңгэр улуустарга - Мугудайга бастакы.

Быйылгы күрэххэ уопсайа холбоон 220 устуука мундуну хантардылар. Манна 1 миэстэни Чурапчыттан Эрсан Терютин уонна Альбина Павлова (48 устуука мунду) ыланнар 2 киһилэр ынах арыытынан наҕараадаланнылар. 2 миэстэҕэ Чурапчыттан-Айсен уонна Дмитрий Слепцовтар (29 устуука мунду) табыстылар, бириистэрэ - 1,5 киһи арыы уонна 3 миэстэ Мугудайтан Август уонна Иван Оконешиниковтар (26 устуука мунду) буолан, 1 киһи арыыны туттулар.

Саҕа кинигэ. Уорҕа учаастагы уйэтитэр дьохун кинигэ сүрэхтэннэ

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Кинигэни сүрүн хомуйааччы, СӨ доруобуйатын харыстабылын үтүөлээх үлэһитэ, СӨ "Гражданскай килбиэн" бэлиэ хаһаайына, РФ уонна СӨ доруобуйатын харыстабылын туйгуна, элбэх кинигэ ааптара - Любовь Михайловна Григорьева.

Кинигэ сүрэхтэниитин киин библиотэтигэ солбуллубат үлэһитэ, "Оройуон иннигэр үтүөлэрин иһин" 3-с степеннээх бэлиэ хаһаайына Марфа Николаевна Кузьмина илээн-саҕалаан ытта. Ыҕырыһаах ыалдьыттарынан "Чурапчы улууһа" МО баһылыгын солбуйааччы

Алексей Лобанов, Чурапчытаагы Судаарыстыбаннай физическэй култуура уонна спорт үнүстүүтүн ректора, улуус мунньаҕын

дьокутаата Иннокентий Готовцев, "Хадаар нэһилиэгэ" ТСТ баһылыга Афанасий Степанов, улуустаагы киин балыһаҕа өр сылларга кылаабынай бырааһынан үлэлээбит Александр Коркин, кинигэ таньыллыгыгар үлэлэспит итиннэ бирийдилээн дьон үтө баҕа санааларын эттилэр, сэмэй бэлэхтэрин туттардылар.

Уорҕа өссө даҕаны уһун сылларга уоттаах буоллун, олох хаамытын кытары тэнгэ айаннаан кэскилэ кэнгээн, уһаан истин!

«Манчаары оонньуулары» бастакы күннэрин сонуннара

Спорт. Таатта улууһугар ытыллар «Манчаары оонньууларыгар» Чурапчыттан 120 спортсмен 11 көрүнгө күрэхтэллэр.

Кыттааччылары маанылаах Маҕаайы алаһыттан спортсменнарбыт күүстэригэр күүс киридин, саниэлэригэр саниэ эбилинин, кыайы көтөлөөх кэллиннэр диэн алгыс сиэрин-туомун ытан атаарбытара.

Алгысчыт Сэмэн Морфунов аал уотун албаан, күрэхтэлээччилэр этэнгэ кытталларыгар баҕа санаатын эппитэ. Улуус баһылыга Степан Саргыдаев, дьокутааттар Сэбиэтэрин бэрэссэдээтэлэ Яков Оконешиников, биир дойдулаахпыт, Олимпийскай чөмпүйүөн Павел Пинигин, СӨ Ил Түмэн дьокутаата Дмитрий Поисеев, бэтэрээн спортсменнар ааттарыттан Герасим Платонов спортсменнарга үрдүк ситиһиилэри, кыайыны-хотууну баҕаран үтө тылларын анаабытара. Хомуур хамаанда хапытаанынан хапсаҕайга СӨ спордун маастара, өрөспүүбүлүкэ түһүлгэлэрин чөмпүйүөнэ Никита Софронов ананна. Тааттаҕа "Дьулуруйар Ньургун Боотур" стадионна улуус былааҕын күөрэччи көтөҥөн киллэрэр чиеэ СӨ хапсаҕайга үтөлөөх маастара Айаал Павловка тигистэ.

"Быйылгы "Манчаары оонньуулары" кирисии тынааһынан эрэ буолбакка, кыттааччылар истииллэринэн киһини

сөхтөрөр!", - диэн талыы-талба Таатта сиригэр оонньуулары көрө-истэ тийибит дьон бука бары бэлиэтээтилэр.

Хамаандалар күрэхтэһиигэ олохтоох "Айрон", "Тэтим", "Тагас" брэннэргэ сакаастаабытара көстөр. Бу урукку сыллар курдук "Улуус бэлиэлээх футболкалар" эрэ буолбатахтар, пуормаларын аныгы дизайны кытта холбоон бэйэлэрин дойдularын бэлиэлэринэн стилизуйдаан тиктэрбиттэр.

Бу муода эрэ сайдыта буолбатах. Пуорма хаачыстыбатын үрдэтии - күрэхтэһии таһыммын өссө үрдэтии, түмсүү бэлиэтэ буолар.

От ыйын 8 күнүгэр Ытык Күөлгэ "Дьулуруйар Ньургун Боотур" сана стадионна "Манчаары оонньуулары" аһыллытын үөрүүлээх тэрээһинэ үрдүк таһымна ытылынна. XXII-с төгүлүн ытыллар оонньууларга барыта холбоон 1600 күрэсчит сэлэлии хааман киридилэр. Чурапчы улууһун 120-чө күрэсчиттээх халыҥ хамаанданы Чурапчы улууһун баһылыга Степан Саргыдаев баһылаан-көһүлээн илдэ кирирдэ, оройуон былааҕын "Манчаары оонньуулары" икки төгүллээх кыайылааҕа, көңүл тустууга уонна хапсаҕай көрүнгэригэр күрэс мургуна Айаал Павлов күөрэччи тутан киллэрдэ.

Хамаандабыт күрэхтэр сабаланахтарыттан күүскэ түһүннүлэр. Ол курдук, гиирэ көрүнгө Төлөйтөн төрүттээх ыччаппыт Егор Попов 68 киилээҕэ диэри ыһааһыҥҥа чөмпүйүөн үрдүк аатын ылла. Толчогор 81-дэ оттон ывогар 97-тэ аста. "Уолбар улаханлык эрэнэр этим, оҕом сыһа хас сыл сыраласта! Чахчы кыайда дуо?!" - диэн Кореяҕа сылдьар чөмпүйүөн ийэтэ Александра Николаевна хаста да төхтөрүөн ыйытта. Егор бииргэ төрөөбүт быраата, быйыл интэринээт оскуоланы бүтэрбит Петр Попов эмиэ многоборьега бэйэтин күүһүн тургуттоҕа.

Онон бастакы көрдөрүүлэринэн Чурапчы улууһун копилкатыгар иккис кыһыл көмүс мэтээл эбилиннэ!

Хотугу дэгит күрэс бастакы көрүнгө "Үс хардылаах ыстаны" түмүктэрдэ.

Кыргыттар (16-17с.):

1 м. Алёна Чорду (Чурапчы)
2 м. Любовь Михайлова (Үөһээ Бүлүү)
3 м. Дарья Васягина (Булун)

Дьахталлар:

1 м. Илона Прудникова (Нерюнгри)
2 м. Диана Палова (Нерюнгри)
3 м. Анна Бетюнская (Анаабыр)

Уолаттар (16-17с.):

1 м. Вадим Туприн (Анаабыр)
2 м. Егор Потапов (Үөһээ Бүлүү)
3 м. Эдуард Ксенофонов (Горнай)

Эр дьон:

1 м. Максим Попов (Нам)
2 м. Егор Терентьев (Мэнгэ Хагалас)
3 м. Николай Бубнов (Таатта)

Бэтэрээн эр дьон:

1 м. Тимофей Мойтохонов (Үөһээ Бүлүү)
2 м. Руслан Яковлев (Мэнгэ Хагалас)
3 м. Георгий Пугачёв (Чурапчы)

Чурапчыттан быйылгы дьыллаах Арасыйыа чөмпүйүөннэрэ Светлана Молюкова уонна Саина Седалищева "Манчаары оонньууларыгар" күрэхтэлээри сылдьаллар, онтон үс нэдиэлэнэн кинилэр Арасыйыа сүүмэрдэммит хамаандатын састаабыгар Монголияҕа ытыллыахтаах Аан дойдутааҕы чөмпүйүөннээт помолугар тахсыахтара.

Таатта ытык сиригэр "Манчаары оонньуулары" иккис күнэ мас тардыһытынан, ыстананан уонна чэпчэки атлетикаттан саҕаламмыта. Манна

биир көс уһунга, биһиги Гаврил Нохтунскайбыт сөбүлээн сүүрэр дистанциятыгар дьахталлар сүүрүүлэрэ түмүктэннэ. Манна: 1 м. Наталья Леонтьева; 2 м. Надежда Бут; 3 м. Ирена Павлова.

Оттон эр дьонно биир көс уһунга сүүрүүгэ соһуччу кыайы буолла, Чурапчыттан Дьулустан Елисеев олоҕор биир улахан кыайыны ситистэ. Бу дистанция фаворита Константин Драгунов туга эрэ табыллыбата.

Гаврил Нохтунскай короннай дистанциятыгар Дьулустанан кылбар кыайыта Чурапчы улууһун устуоруйатыгар букатын кирирдэ. 5000 миэтэрэ сүүрүүгэ, уолаттарга Чурапчы Хадаарыттан Айтал Григорьев 2 миэтэ буолары ситистэ.

Кылыыга кыргыттарга Хагалас улууһуттан кыттар Валерия Олесова 25 м 30 см уһунга диэри ыстанан сана рекорд олохтоото, эр дьонно Чакыртан төрүттээх, билигин Горнай улууһун хамаандатын чилиэнэ, Кай Адамов буолла, көрдөрүүтэ 46 м 87 см.

Иккис күн түмүгүнэн Чурапчы улууһун хамаандата 5 кыһыл көмүс, 10 үрүн көмүс уонна 5 боуонса мэтээли ылары ситиститэ. Хамаандабытыгар өссө үрдүк ситиһиилэри баҕарабыт!

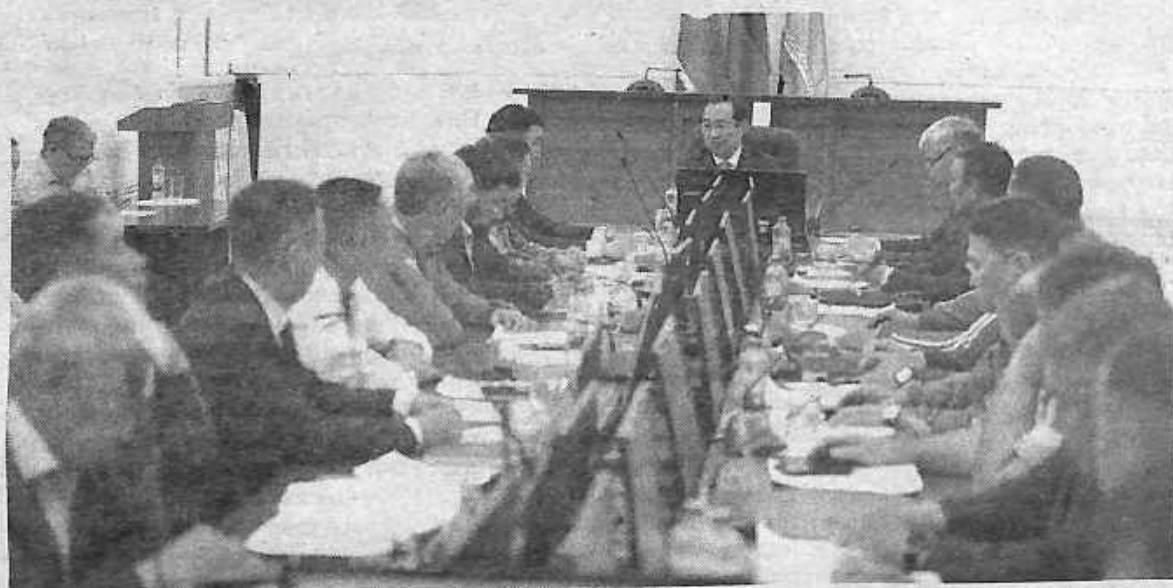
"СО" кэр.

Тааттаҕа Ил Дархан сүбэ мунньах ыытта

От ыйын 8 күнүгэр Таатта улууһун Ытык-Күөлүгэр СӨ Ил Дархана Айсен Николаев тыа хаһаайыстыбатын сайыннары боппуруостарыгар анаан сүбэ мунньы ыытта.

Сүбэ мунньахха муниципальнай оройуоннарга бэриллибит тыа хаһаайыстыбатын боломуочуйаларын чэрчитинэн бородууксуйаны онгоруу таһаарыһыны өйүүр сана нымалары олоххо киллэрии хаамыта (тыа хаһаайыстыбатын министириэ Артем Александров уонна Горный улууһун баһылыгы Никита Андреев, Амма улууһун баһылыга Степан Кузьмин дакылааттара), сүөһү аһылыгын бэлэмнээһингэ, оттоһунга бэлэмнэнии хаамыта (тыа хаһаайыстыбатын министириэ Артем Александров уонна Таатта улууһун баһылыга Айаал Бурцев, Кэбээйи улууһун баһылыгы эл. Александр Сивцев дакылааттара) күннээҕи бэбизскаҕа туруоруллубуттара.

Мунньах кыттылаахтарынан, Чурапчы улууһугар тыа хаһаайыстыбатын салаатын билигин туругун уонна оттоһун барылын билиһиннэрэр сыал-

лаах Степан Саргыдаев дакылаата улахан болжомтону тарта. "Улууска бары көрүн хаһаайыстыбаларга 18715 төбө ынах сүөһүлээхпит, ол иһиттэн ынара 6317 төбө буолар. Төрүүхпүт 4251 төбөгө тэннэстэ, ол эбэтэр 67%. Сылгы ахсаана 25947 төбө, бизэтэ 12659 төбө. Кулун төрүүбүн тыыннаахты ылыы 76 % (9660 төбө) тэн.

Үүт туттарытын быйылгы сыллааҕы былаана 5200 туонна.

От ыйын 1 күнүнэн 1843 туонна үүтү соботуопкалааммыт, 6 ыйдаах былааммытын 101% толордубут. Ити ааспыт сыл туһааннаах кэмнээхэр 177 туоннанан элбэх.

Улуус сири кытта үлэҕэ «Сир Ийэ» пилотнай бырайыага 3 сылын көдүүстээхтик үлэлиир. Ол курдук, быйыл «Сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин» бырагырааматынан өрөспүүбүлүкэ, улуус, хаһаайыстыба кыттыгас

үбүлээһиннээх уопсайа 36 мөлүйүөн солкуобай үп көрүллэн 7 техника уонна 152 туонна күөх ыһыы сизмэтин атыыластыбыт, 10 км күрөө, техника сарайа тутуллуутун ороскуотун саптыбыт. Дулҕа, талах астарытын бырагыраамматын чэрчитинэн 3 сыл иһигэр 1600 гектар сири онордубут. «Мелиоративнай үлэлэр» бырагыраамманан нүөлсүтүүгэ үп көрүллэн быһыттар тутууларыгар үлэлэр

ытытыллылар. Инникитин бу бырайыак өссө күүскэ үлэлээн миэтэтигэр оппугун булунааҕа, бэйэ онгоруу таһаарар олохтоох бородууксуйа элбиригэр быйыл улуус тыа хаһаайыстыбатын сайдытыгар олохтоох бүүдүүттэн 30 мөлүйүөн үп көрүллэн салгыы систимэлээх үлэ ытытыллара былааннаар.

Быйыл туорахтаах културабыт инэ 394 гектар, кормовой ыһыыбыт 2300 гектар. Аһаҕас халлаан аһыгар үүннэриллэр оҕуруот астарын 19 гектарга ыстыбыт, 116 гектарга хортуппуй олордолуна.

Ити сүөһү-сылгы төбөтүгэр, эт-үүт соботуопкатыгар, ыһыы иэнигэр нормативтар оннунан хаалбыттарынан.

Дьоммут-сэргэбит олохун туруга тупсарыгар туһуламмыт бу туруорсууларбыт олоххо кирииллэригэр өрөспүүбүлүкэбит Ил Дархана өйөбүл буолан, олук уурсуо диэн эрэнэбит!" - диэн Степан Анагольевич бэйэтин телеграм ханаалыгар таһаарда.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

Андрей Сорокин хаартыскаҕа түһэриитэ

Чурапчылар түөрт кылаан бириини ыллылар

Олонхо ыһыаҕа — 2025. Нерюнгри куоракка Чурапчы дэлэгэссийэтэ үрдүк таһымга кытынна.

Марфа ПЕТРОВА

От ыйын 3-5 күннэригэр төрүт ууһаан олохтооҕо аҕа-санаах хотугу норуоттар кэрэ айылҕалаах дойдуларыгар - Нерюнгри куоракка өрөспүүбүлүкэтээҥи XVIII-с Олонхо ыһыаҕа үрдүк таһымнаахтык ыытылынна.

Быйыл Нерюнгри куорат тэрил-либита үбүлүйдээх 50 сылын туолла. Онуоха ыһыаҕы олус бэлэмнээх көрүстүлэр, сана онго-һуллубут «Таастаах» пааркатыгар ыһылынна.

Чурапчы улууһа - былыр былыргыттан төрүт үгэһи илдьэ сылдьар улуустартан биридэстэрэ. Ону бигэргэтэн XVIII-с Олонхо ыһыаҕын хас биирдии түһүлгэтигэр ситиһиилээхтик кытыннылар. Түөрт кылаан бириини уонна бириистээх миэстэлэри ыллыбыт. Ону сэргэ анал ааттар бааллар. Саамай улахан кыайыы Олонхо күрээҥэ буолар. Ыһыах устуоруйатыгар дьахталлартан бастакынан кылаан кыайыылааҕынан биир дойдулаахпыт Сусанна Лазарева буолан, 700 тыһ. суумалаах сэртификэтинэн наҕараадаланна.

Сусанна Лазарева, Кытаанах нэһилиэгин олохтооҕо:
●●● Ыалдьытымсах дьонноох-сэргэлээх Нерюнгри түһүлгэтигэр махтанабын. Олонхо ыһыаҕар 2006 сылтан саҕалаан көхтөөхтүк кыттабын. Быйыл Николай Тарасов "Дуолаҕа Боотур" олонхотун, онтон финалга "Дьулуруйар Ньургун Боотур" 8-с ырыатын толордум. Олонхо - саха дьонун киэн туттуута. Саха тылын баайа, сүмэтэ, кэрэтэ барыта олонхоҕо баар. Онон өйү-санааны, билиини сайыннарарга, тыл саппааһын элбэтэргэ бу уус-уран айымньыны аабын, үөрэтин.

Ыһыахха уопсайа Чурапчы улууттан 120 киһилээх халыҥ дэлэгэссийэ кытынна. Ону улуустааҕы Олонхо киин салайааччыта Дмитрий Попов салайда.

Дмитрий Попов, улуустааҕы Олонхо киин салайааччыта:

●●● Нерюнгри куораты кытта Чурапчы улууһа быра-

● Олонхо ыһыаҕын кыайыылааҕа Сусанна Лазарева.

аттыы-дөҥүрдүү сыһыаннара олохтоон, 48 сыл устата бу үтүө үгэһи дьохуннаахтык тутан кэллибит. Онон бу Олонхо ыһыаҕын тэрээһинигэр улуус баһылыга Степан Саргыдаев ураты болҕомтону ууран, чурапчылар улахан үлэни ыттыбыт. Ол курдук, Чакыр нэһилиэгиттэн сиэри-туому толорууга сылгы үөрүн тийээн аҕалан, Нерюнгри сиригэр үктэммитэ. Киин түһүлгэ кииргэлэ буолар чэчир кэһиит кэлбитэ. Олонхо ыһыаҕын ыраастыыр аналлаах унаар түптэбэ анаммыт киһи тизлэн кэлбитэ. Маны таһынан кымыс үрдүн охторуу сиэригэр-туомугар туттулар сахалыы иһит-хомуос аҕаллыбыт. Биир сүрүн тэрээһиннээх көмөбүт Уустар түһүлгэлэрин аһыллыгыттан саҕалаан, бүтүн тэрээһинин тэрийэн ытты буолла. Манна СӨ Култууратын үтүөлээх үлэһитэ Иван Бушков салайааччылаах айар бөлөх таһаарыылаахтык үлэлээтэ.

Олонхо ыһыаҕар чурапчылар бары хайыскаларга, куонкурустарга чистээхтик кытынныбыт. Олордон кырымпаа оонньооччулары бэлиэтизм этэ. Кинилэр иккис сылларын кытталлар. Ааспыт сылга анал аат ылбыт буоллахтарына, быйыл

● Эрсан Макаров «Уус күрээҥин кыайыылааҕа».

бөлөҥүнэн толорууга иккис үрдэли ылары ситистилэр. Ону тэнэ биирдиилээн толорууга Чакыр олохтооҕо Сардаана Макарова I-кы үрдэли ылла. Кини ону таһынан бөлөх салайааччытын быһыытынан «Бастын салайааччы» анал аат кыайыылааҕынан буолла. Быйыл тойукка холонон көрүү баар. Ол курдук, Кытаанахтан Давид Андреев уонна Ангела Харитоновна анал ааты ыллылар. Хомус күрээҕэр Артур Семенов икки үрдэли ылары ситистэ. Былырын дэгэрэн ырыа күрээҥин анаан-минээн кэтээн көрбүт уонна биһиги да дьоммут кыттаахтарыс сөп эбит диэн, быйыл биэс киһини кытыннардыбыт. Ол түмүгэр Варя Орлова иккис үрдэл эрэллээхтик буолла. Хатылыттан Анатолий Захаров бочуоттаах үһүс үрдэли уонна Наталья Захарова, Артур Семенов анал ааты ыллылар. Быйылгы таһыммытын түһэрбэт сыалтан билингиттэн эһиилги Кэбээйи улуугар мытыллар ыһыахха былааннары, торумнары оноруохпут. Онон

баҕалаах дьону күүтэбит. Үгүс түһүлгэҥэр эр дьон кыттыытын олус сэнээрэллэр эбит. Эспирдэр олус үчүгэйдик сүбэлээн, ыйан-кэрдэн биэрэн, бэйэтэ маастар-кылаас курдук буолла.

Биир сонун тэрээһининэн «Дьөһөгөй Айыыга сүгүрүйүү» сиэрэ-туома буолла. Манна Нерюнгри куоратыгар олохсуйбут Бурятия норуота тус үгэһин көрдөрөн, көрөөччүлэр сэнээриилэрин ыллылар. Онтон саха норуотун аатыттан Чурапчы улууһа кытынна. Чакыр нэһилиэгиттэн Николай Ефремов уолунаан Эрэл Ефремовтыын сылгыларын аҕалбыттара.

Эрэл Ефимов, Чакыр нэһилиэгин олохтооҕо:

●●● - Нерюнгри сиригэр-уотугар Чакыртан 4 кулунчугу, 4 бизни уонна 1 атыыр, уонна 1 мииниллэр аты аҕалбыппыт. Айаны этэннэ тулуйбуттара. Ыксаабакка аһата-аһата сууканы айаннаан тийибиппит. Күрүөлээх-хаһаалаах, мэччийэр сирдээх сайылыкка түһэрэн, биир күнүнэн чөллөрүгэр

● Надежда Ахматова үлэлэрэ — төрүт саха таһаарыыс көрүү куонкуруһугар.

түспүттэрэ. Мииниллэр аппыт Чолбон ыһыах икки улахан тэрээһинигэр — үөрүүлээх аһыллыгы уонна Дьөһөгөй оҕотугар сүгүрүйүүгэ этэннэ кытынна.

Валентина Дьячковская, Болтоно нэһилиэгиттэн кытааччы:

●●● Бэйэтэ ураты эйгэлээх, олус үчүгэй түһүлгэ буолла. Араас норуот мустубут сиригэр эйгэстик, үөрэн-көтөн, аймактар курдук көрүстүлэр. Оһуохайга, чабырдахха ситиһиилээхтик кытынным.

Саха төрүт үгэһин, фольклорун илдьэ сылдьар кэрэ куоластаах ырыаһыттарбытын, тойуксуттарбытын, хомоҕой тыллаах олонхоһуттарбытын, уһун тыыннаах оһуохайдыттарбытын, уран уустарбытын уонна да атын талба талааннаах биир дойдулаахтарбытын үрдүк ситиһиилэринэн эвэрдэлибит!

Ааптар хаартыскаҕа түһэриилэрэ.

Шахтаҥа үлэлииргэ болѳомтолоох буолуохтааххын

Бырамысыланнас. АПРОСА хампаанныа эдэр исписэлиинэ —
Софрон Иванов

Күрөсчүт (спортсмен), дьэи кэргэн үтүөкэннээх аҕа баһылыга уонна Мииринэйдээҕи-Ньурбатааҕы ХБК туйгун үлэһитэ, “Интернациональной” рудник проходчига Софрон Иванов сир анныгар үлэлиир хайдаҕын, дьонго сыһыанын уонна Мииринэйи хайдах таптаабытын туһунан кэпсир..

●●● Софрон, кимтэн киин-нээххин, хантан хаан-нааххын?

●●● Сунтаар улуугуругар төрөөбүтүм эрэри, дьонум кыра эрдэхпинэ Мииринэйгэ Арыылаах диэн оройуон кииниттэн 30 килэмитирдээх бөһүөлэккэ көһөн кэлбиттэрэ. Онон, онно улааппытым. Аҕам Ньурбатааҕы ХБК-ҕа экскаваторщиктынан, ийэм балыһаҕа лабараанынан үлэлээбиттэрэ. Быраатым билигин АПРОСА автобазатыгар мэхээнньиктиир. Ол иннинэ Накыынгга үлэли сыйдыбыта.

Оҕо эрдэхпиттэн саастылаахтарым курдук күрөс оонньуулаах, төрүт көрүҥнэринэн (национальные виды спорта) уонна тустуунан дьарыктанабын. Ол эрэри, бырамысыланнаска үлэли киирэн баран, күрөспин тохто сыйдыбытым. Онтон үлэли сыйдыан “мэлдьи эрчиллэ сыйдыар эрэ киһи үчүгэйдик үлэлиһи” диэн, дьарыкпын сөргүттүм. Билигин күрөс саалатыгар мэлдьи сыйдыабын, күүс күрэхинэн (пауэрлифтинг) дьарыктанабын, саҕа саҕалааччыларга көмөлөһөбүн. Былырын ити көрүҥгэ күрөс мургуугар хандьыдаат (КМС) буолбутум. Екатеринбургга ытыллыбыт норуоттар икки ардыларынааҕы “Золотой тигр” күрэхтэһиигэ 67,5 кг дьэри ыйааһынаах күрөсчүттэргэ чохчойон олорон 165 кг, сытан эр 117,5 кг анныбытым, туран эр 180 кг көтөхпүтүм уонна ол түмүгэр иккис миэстэ буолбутум.

Итини таһынан, билигин кроссфитынан, киирэ күрэхинэн, чэпчэки атлетиканан дьарыктанабын. Өссө уолбун кытта харбааһынҥа сыйдыабын, Мииринэйгэ олус үчүгэй бассыйын баар.

●●● АПРОСА-ҕа хайдах кэлбиккинй?

●●● Оскуобун бүтэрэн баран, М.К. Аммосов аат. ХИФУ Мииринэйдээҕи политехнической институтугар хайа инженерин идэтигэр “Подземная разработка полезных ископаемых” хайысхаҕа туттарсан киирбитим. Үөрэххэ туттарсыам иннинэ идэм туһунан улахан өйдөбүлүм суоҕа эрэри, үөрэхпин сөбүлээбитим, чэпчэкитик ылыммытым. “Интернациональной” уонна “Мир” рудниктарга быраактыкаламытым.

Университет кэнниттэн үлэ көрдөөбүтүм. Бэйэм Мииринэйгэ олоробун, аҕам алмаастаах хампаанныаҕа үлэлиир, онон мин курдук идэлээх киһи ханна барыахтааҕа онто да суох өйдөнөр курдуга.

Ол эрэри, тута АПРОСА-ҕа киирэр кыаллыбатаҕа. Үөрөдүм кэннэ сыл буолан эрэ баран “Мир” рудникка ылбыттара. Онон “Профалмаз” идэлээх сойууһун бэрэссэдээтэлэ Мотрена Скрябина көмөлөспүтэ, проходчик идэтигэр үөрэнэргэ эти и киллэрбитэ.

Кылгас кэмгэ “Айхал” рудникка үлэли сыйдыбытым эрэри, Мииринэйгэ төннөн кэлэн Мииринэйдээҕи-Ньурбатааҕы ХБК “Интернациональной” рудниктар кэспүтүм.

●●● Үлэҥ күнэ хайдах ааһарын кэпсээ эрэ.

●●● Сарсыардам дьонтон уратыта суохтук ааһар. Арай эрдэ, бизе чааска, турабын, алта чааска оптуобуска олоробун уонна кэллээҕэрбин кытта үлэбэр барабын. Үлэбитигэр тийээн булгуччу мэдиссиинэ көрүүтүн ааһабыт, аһыбыт, ол кэннэ шахтаҕа киирэбит. Шахтаҕа түһээт, бастатан туран, үлэлиир сирбитин, тиэхиньикэбитин бэрэбиэркэлиибит, сурунаалларбытын, “путевой лист”эрибитин” толоробут уонна дьэ үлэҕэ ылсабыт.

Холобур, мин үлэҕэ кириэм иннинэ булгуччу буурдуур массынабын көрөбүн-истэбин. Барыта үчүгэй буоллаҕына, үлэм саҕаланар.

●●● Шахтаҕа үлэлиир уустук дуо?

●●● Мин санаабар, хас биирдии үлэ бэйэтэ ымпыктаахчымыптаах, уустук өрүттээх. Саамай сүрүнэ – үлэһит идэтин дэгиттэр баһылаабыт буолуохтаах. Түмүк барыта онтон тутулуктаах. Шахтаҕа үлэлиир киһи мэлдьи олус болѳомтолоох буолуохтаах. Шахта диэн – өйдөһөр-өйөһөр биир иллээх кэлэктиип үлэлиир сирэ. Саҕа кэлбит киһиэхэ мэлдьи көмөлөһөллөр, сүбэлиллэр-амалыһаллар, кэпсииллэр-быһаараллар.

●●● Тутун сөбүлээбэккин?

●●● “Сөбүлээбэппин” диэн буолбатах эрэри, онорон таһаары үлэтэ мэлдьи тыастаах-уустаах буолар. Аны туран, бүтэй сиргэ

сыйдыан үлэлигин, күн суох, хараҥа. Онтун “сөбүлээбэппин” диэн буолбакка, уустук диэххэ себе буолуо.

●●● Туох үчүгэйдээҕий?

●●● Кэмигэр кэлэр үрдүк хамнастаах, үчүгэй социальнай бакыттаах, иллээх кэлэктииптээх. Кэлэктииппит олох дьэи кэргэн курдук. Ити тупсаран да, киэргэтэн да эппэппин. Баар чаччы. Тоҕо диэтэххэ, сир анныгар иллээх-эйэлээх, түмсүүлээх эрэ буоллаххына этэннэ үлэлигин. Бэйэ бэйэбитин тыл быһаҕаһыттан өйдөһөбүт.

●●● АПРОСА өрөспүүбүлүкэ биир саамай көхтөөх идэлээх сойуустаах тэрилтэ. Ол үлэтигэр кыттаҕын дуо?

●●● Мин күрөс бары кэриэтэ күрэхтэһиилэригэр кыттабын. Идэлээх сойуус ытар тэрээһиннэригэр эрэ буолбакка, атыттарга эмиэ. Биллэн турар, күрэх үлэбин кытта дьүөрэлиир уустук, элбэх бириэмэни эрийэр. Ол да буоллар “бириэм суох” диэн быраҕан кэби-

һиэхпин баҕарбаппын. Тоҕо диэтэххэ, күрөс олоҕум быстыбат сорѳото буолан хаалла. Аны туран, үлэбэр эмиэ туһалаах. Күрэхпинэн дьарыктанар дьон, бэл, “хаамарбыт кытта чэпчээбиккэ дылы буолла” дииллэр. Сүһүөхтэрин, систэрин ыарытын умналар. Оттон биһиги чаччы элбэҕи хаамабыт.

Былырын “АПРОСА билиинитэ” диэн бириэмийэни ылбытым. Иллэрээ сый эмиэ кыттан, финалга тахсыбытым. Мин санаабар, киһи саҕалаабытын бырахпатаҕына, дьаныардаахтык дьарыктаннаҕына, барытын кыайар. Ол иһин, бастатан туран, кэргэммэр махтаабын. Кини миэхэ мэлдьи көмөлөһөр, өйүүр.

●●● Дьэи кэргэнин туһунан кэпсээ эрэ.

●●● Кэргэммин кытта өссө оскуолаҕа үөрэнэ сыйдыан көрсүбүтүм. Оскуолабытын бүтэрээт, ыл буолбуппут. 2009 сыллаахха кыыс, онтон 2016 сыллаахха уол оҕоломмуспут. Дьон сиэринэн олоробут. Өрөбүллэргэ оҕолорбутун кытта бассыйынҥа сыйдыабыт, салгынгга дьаарбайабыт. Кэлин Мииринэйгэ дьон сынньанар сирдэрин онгордулар, иллэн кэми атаарарга табыгастаах түөлбөлөр баар буоллулар. Оттон уопускабыт кэмигэр хайаан да урут сыйдыа илик сирдэрибитигэр айанныбыт.

●●● Оҕолорун улааттарарына, “АПРОСА-ҕа үлэли кэлин” диэн сүбэлиин дуо?

●●● Улааттарарына ханна, киминэн үлэлиилэрин бэйэлэрэ быһаарыахтара дии саныыбын. Биллэн турар, биһиги этэри этэспит эрэри, хайдах дьаһаналларын бэйэлэрэ билиэхтэрэ.

●●● Мииринэйи сөбүлүүгүн дуо?

●●● Мин Мииринэйгэ улааппытым, манна элбэх доҕордоохпун, билэр киһилээхпин. Куораппыт кыра, дьовус. Этэргэ дылы, барыларын билэбин. Дьоно-сэргэтэ элэккэй, үтүө санаалаах. Холобур, кими эрэ кытта түбэһэ түһэн кэпсэтэн бардаххына, ол киһини өрдөөбүттэн билэр курдук буолан хаа-

лаҕын.

●●● АПРОСА-та суох Мииринэйи харахтар ойуулаан көрөбүн дуо?

●●● АПРОСА суоҕа эбитэ буоллар, куорат даҕаны суох буолуо этэ.

●●● Көһүөх санаалар киирбэттэр дуо?

●●● Биллэн турар, оннук санаалар киирэ сыйдыбытта-ра, ханна эрэ арыый сымнаҕас, сылаас айылҕалаах сиргэ көһүөхпүтүн саныы сыйдыбыппыт эрэри, кэлиилээх-барыылаах улахан куоракка уһуннук олорор сылаата бэрт курдук. Онон уопуска бириэмэтигэр кылгастык ханна эрэ сыйдыахха, күүлэйдээн кэлиэххэ сөп эрэри, билингнитэ көһөр былааммыт суох. Мииринэй дьовус, аныгы уонна төрөөбүт куораппыт буоллаҕа.

●●● Мииринэйгэ тугу тупсарыахха сөбүй?

●●● Мэдиссиинэни тупсарыахха, эбии чааһынай килиньикэлэри арыыахха сөп.

Аны туран, кэлин Арасыйыа элбэх куоратыгар тупса бэлисиптэ суоллара диэн баар буоллулар. Биһиэхэ эмиэ улахан дьон да, оҕолор да харгыһа, куттала суох сыйдыарын курдук, оннук суоллары онороллоро буоллар бэрт буолуо этэ.

●●● Оттон арай ааспыт олоххор тугу эрэ уларытар аптаах-алыптаах дьикти түгэн тосхойоро буоллар, тугу уларытыан этэй?

●●● Ким билэр... Дьингэр, элбэҕи уларытыахха себе буолуо да, арааһа, мин тугу да уларыппатым буолуо.

●●● Ыра-баҕа санааларын толорортон толлор, бэрт кыраттан да иннэ сыйдыар дьонго тугу этиэххин сөбүй?

●●● Киһи тугу эрэ сатаабыттан, көрдөрүттэн толлор-куттана-ра – баар суол. Ол эрэри, куттанымнаахха, онорору онорон иһиэххэ, туох эрэ саҕаҕа дьулуһуохха, мэлдьи сайда сатыахха наада.

“Алмазный край”
МК матырыйаала.

Аҕам көмүллүбүт кылабыыһатыгар

Улуу Кыайыы 80 сылыгар. Новомосковскайга сэрии кыттыылаабын
П.П. Пономареву кэриэстэтибит

Мин эһэм, Пономарев П.Г. - Наһаанын Бүтүр (1879-1962 с.с.), ыраахтааҕы былааһын саҕана хас да сыл нэһилиэгэр чаччына ки-нээстии сылдыбыт, сэбиэскэй кэмгэ ыстахаанабыс кол-хуостаах.

Бэйэтэ ааттаах мас ууһа, Килэн-кигэ, Чурапчыга элбэх дьиэни маастардаан туттарбыт, эт-лахса көрүгүнээх, үтүөкэн май-гыннаах саха саарына оҕонньор этэ. Холобур, кини 1934 с. соторутааҕыта көтүллүбүт Кытаанах орто оскуолатын улахан дьиэтигэр иккис маастарынан үлэлээбит.

Сэрии-сут сылларыгар Саха сиригэр оройуоннарыгар кэриэйдэр кэлэн оҕуруот аһын олох-дуунан дьарыктаммыттар, үөр-рөппүттэр. Онно эһэм күөлтөн илиинэн эриллэр, ууну баһан таһааран мас хоруудалар устун оҕуруокка тиэрдэр "дьыгыр-дары" оноруунан ыгырыкка сылдьан дьарыктаммыт.

1947-1948 сс. Чурапчыга киирэн аатырар баргыһаан Уот Субуруускайдаахха (табаарыһа эбит) дьукаах олохон, билигин "Престиж" маҕаһынын онугар турбут улахан Райпо хонтуоратын тутууга маастардаабыта. 50-с сылларга Килэнки бөһүө-

лэгин маҕнайгы дьиэлэрин ту-тустута.

Эһэм ыал буолан 6 оҕоломму-туттан 4-дэ кырларыгар төн-нүбүттэр. Марфа диэн кыһа (1911-1930 сс.) ыал буолан, биер уол оҕолоноот ыалдьан өлбүт. Онтон соҕотох хаалбыт уола - мин аҕам Бүтүкэ (1906-1941 сс.) Кытаанах биер маҕнайгы үөрэхтээҕэ Савва Собакин, бэйэтин улахан нуучча дьизин босхо биэрэн астарбыт Хаба-рча 4 кылаастаах оскуолатын бүтэрбит. Онон кыра үөрэхтээх буолан, суоччутунаан, сэрии иннигэр Чурапчыга киирэн сберкасса сэбиэдиссэйинэн үлэлээбит. Онон мин 1939 с. Чу-

рапчыга төрөөбүппүн. Аҕам эт-хаан өттүнэн бэйэтин кыанар, тыллаах-өстөөх киһи эбитэ үһү.

1941 сыл от ыйыгар маҕнай-гы хомуурга түбэһэн, билигин кытаанахтар ыһаахтыыр сир-дэригэр - От үрэх сайылыгыт-тан сэриигэ аттамыт. Онно ханна тийэн, хайдах өлбүтэ өр кэмгэ биллибэт этэ. Онтон "Память" кинигэ тахсан уонна оҕолорум, сиэттэрим интэринетинэн булан ханна сэриилэспитэ, көмүллүбүтэ билиннэ.

"Память" кинигэ 2-с туому-гар кини 2-с кавалерийскай дивизияга сэриилэһэ сылдьан 12.12.1941 с. араанһа буолан, госпитальга киирэн өлбүт. Тульскай уобалас Новомосковскай куоратын кылабыыһаты-гар көмүллүбүт диэн сурулла сылдьар.

Онтон "Якутия: во имя ве-ликой победы (1941-1945)" ки-нигэ "Битва под Москвой" диэн түһүмэҕэр бу курдук сурул-лубут: "...Около 200 человек из Якутии шли в рядах бойцов 1-го гвардейского корпуса. Здесь с присущей якутянам доблестью и самоотверженностью дра-лись с фашистскими захватчи-ками С.В.Лиханов, И.Д.Птицын, П.П.Пономарев, И.Н.Михеев, Н.И.Никитин, Д.И.Олесов и другие" - диэн суруллубут.

Бэйэм эдэрбэр аҕам ханна көмүллүбүтүн билбэт буо-ламмын, бара сылдыбата-дым. Ону Кыайыы 80 сылынан улахан уолум Василий ойову-наан Саргылааналыын уонна куоракка үлэлиир кыыстара Дайааналыын, сиэмминээн, Но-вомосковскайга тийэн эһэтэ көмүллүбүт кылабыыһатыгар сылдьан сүгүрүйэн кэллилэр.

Барыахтарын иннигэр уол-бунаан Кытаанахха тахсан эһэм өтөбүн, аҕам төрөөбүт, улаап-пыт Бэттиэмэлээх диэн алаас былыргы балаҕаннарын оннун буоруттан уонна со-нуоктарыттан кыра титирик киллэр-биппит. Буору кылабыыһа-ҕа ыспыттар, алаадылаан сири аһаппыт-тар, сүгүрүй-бүттэр.

Кэлэ-бара Москваҕа хас да хонон музейдарга, кэрэ-бэлиэ миэстэлэргэ сылдыбыт-тар. Бэс ыйын 12 чыыһылаты-гар - Арасыйыа күнүгэр Кыһыл болуоссакка кэнсир көрбүттэр.

Онтон титириги олбуорбут ортотугар албаан, күрүөлээн бэркэ кыһаллан олортубут. Бу аҕам алааһын титиригэ 100-

200 сылынан баара-дай тиит буолан хос-хос...сиэттэригэр тийэ аҕам аатын ааттата туруохтун!

Дьэ, ити курдук сэрии толоонугар ох-тубут аҕам Бүтүкэ - По-номарев Петр Петрович аатын үйэтиппиппиттэн, оҕо-лорум кини көмүллүбүт кыла-быыһатыгар тийэ сылды-быттарыттан, алааһын буорун куппуттарыттан, сизр-туом то-лорбуттарыттан улаханньык астынньым. Баҕа санаам туолла.

Иван ПОНОМАРЕВ

Ахтан-санаан. Махтанар үтүө киһим, салайааччым

ЭТЭ

Мин 1954 сыл алтынньы ыйыгар Чурапчы оройуон-нааҕы типографиятыгар Хатылы оскуолатын бүтэрэн баран, комсомол путевкаты-нан кэлбитим.

Типографияҕа кэлбиппэр үһүн, хатыныр унуохтаах Григорий Гаврильевич Кузьмин, эдэрчи киһи, ачыккытын өрө анна-ан-на "Үлэ көрдөһө кэллин дуо? Комсомол райкомуттан үлэҕэ ыларын буоллар диэн телефон-наабыттар", - дии-дии үөрэ-көтө көрсүбүтэ. Оскуола оҕото диэ-бэккэ көрсүбүтүттэн олус үөрэ санаабытым, куттаммытын аас-пыта, комсомолум суругун ту-пугунан, үлэлиир сыахха сиэтэн киллэрбитэ уонна онно баар үлэһиттэрин билиһиннэрбитэ. Манна типографияҕа уонтан тахса сыл үлэлиир сылдьар Яков-лева Марфа Михайловна уонна партиянай тэрилтэ секретар-а, старшай наборщик Попова Ульяна Степановна илиинэн хаһыат букубаларын тала ту-раллара. Мизэхэ наборнай касса туттардылар, алфавитынан буу-кубалары сыһыартаан баран: "Бу кыра матырыйаалы сыһы-ата суох тал", - диэн соруйдулар. Миигин уонча хонук хонтуруол-га сылдьабын диэбиттэрэ.

Дьэ, ол күнтэн үлэлээбитин-эн барбытым. Үөрэнээччи на-борщигынан ылыллан типо-

■ Григорий Григорьевич Кузьмин

графияҕа 42 сыл үлэлээн кэлбит үһүн кэмим итинник саҕа-ламмыта. Григорий Гавриль-вич мин үлэһит буоларбар аҕам курдук сүбэлээн, үөрэтэн-та-кайан барбыта. Типография диэн оройуон дьоно сөбүлээн, таптаан ааҕар хаһыаттарын биер да нүөмэрин көтүппэк-кэ, үчүгэй хаачыстыбалаахтык онгортон, бэчээттээн таһаарар эбээһинэстээбин, бу тэрилтэ үлэһитэ син биер, хаһыат үлэ-һитин кэриэтэ, онон туһааннаах үлэтигэр эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһахтаабын, бэйэ-тин соруудабын, типография былаанын толорорго, дьүккүөр-дээхтик үнү-дьылы аахсыбакка

үлэлиэхтээгин билбитим. Үлэ режимин кытаанахтык тутуһар-га, бэрээдэктээх, култууралаах буоларга, тэрилтэҕэ, оройуон-га ытыллар араас уопасты-баннай үлэлэргэ актыыбынай-дык кыттарга кыһаныахтаабын, үлэлиир тэрилтэтин таптыыр, ытыктыыр буолуохтаабын тус-тарынан үгүс сүбэни-аманы биэрбитин билигин да өйбөр-санаабар илдьэ сылдьабын.

Сыл иһинэн типография идэлэрин барытын баһылаан, аны биригэдьиэр онорбуттара. Оччолорго коллективпыт бы-лааны куруук аһары толороро. Хаһыаты илиинэн уочаратынан эрийэн таһааран бэчээттиир этибит. Онтон 1955 сылтан са-ҕалаан "МП" диэн бэчээттиир массына, кумааҕы быһар "БР-7", илиинэн эриллэр, сакааһы бэчээттиир "ТЦ" станоктар кэ-литэлээннэр, үлэһит ахсаана 7 рабочайга тийэ элбээбитэ.

1960-1961 сыллартан Союз үрдүнэн Коммунистическай үлэ ударнигы аатын ылар иһин политика күүскэ үлэлээбитэ. Биһиги коллективпыт бу үрдүк чизэстээх ааты оройуонга аан бастакынан ылары ситиспитэ.

Салайааччыбыт Григорий Гаврильевич Дьокуускайга өрөспүүбүлүкэтээни типогра-фияҕа миигин хаста да илдьэн, полиграфист буоларбар кы-һаллан экскурсияҕа сырытын-

нарбыта, улахан массыналар хайдах үлэлииллэрин көрдөр-бүтэ. "Эйигин Уфа куоракка ти-пография үөрэҕэр ыыттарыам", - диэн этэрэ.

Григорий Гаврильевич киһи быһыытынан олус элэккэй, сымнаҕас, уопуттаах буолан үлэһиттэригэр сүбэтэ-амата, өй-дөнөрдүү ыйан-көрдөн биэрэрэ олус элбэх буолара. Бэйэтэ ди-риэктэрбин диэн көрөн турбат, биһигини кытта тэҥнэ үлэли-рэ, көмөлөһөрө. Чурапчы ти-пографиятыгар 8 сыл үтүө суо-бастаахтык үлэлээн, элбэх эдэр ыччаты полиграфист ыарахан уонна эппиэттээх, кэскиллээх идэтигэр үөрөппит улахан үтүө-лээх.

Миигин төрөппүт уолун курдук санаан, дьиэтигэр эбиэккэ илдьэрэ. Кэргэнэ Евдо-кия Николаевна олус эйэбэстик көрсөн, ас талбытын аһатара уонна: "Бу кыра уолтан Бүтүр-тэн дьыннээх полиграфист тах-сарыгар көмөлөс, инникитин эйигин солбуйуо", - диэн алгыс-таах тылларын эппитин ди-риэктэрбинин, Григорий Гаврильевичтыын, иккиэн то-лордубут дии саныбын. Кэлин доруобуйатын туругунан атын тэрилтэҕэ үлэлиир бардар да, ти-пографиятын олох умнубат этэ, мэлдьи телефонунан кэпсэтэ-рэ, үлэ-хамнас туһунан билсирэ сылдьара.

Кэлин мин типография ди-риэктэрэ буолбутум кэннэ кэлэ сылдьан: "Дьэ, Петя, мин сүбэ-лэрбин, полиграфист буоларгар үтүө санаабын бөххө-сыгыска бырахпатаххыттан олус үөрэ-бин уонна эйиһигинэн киэн тут-табын", - диэн баран сыллаан ылбыта бу баарга дылы. Миигин полиграфист курдук олус эппиэттээх, уустук, ол гынан баран биер оччо бочуоттаах үлэҕэ үөрөппит, миигин олох-пор идэбин таба тайанан үтүө-лээх үлэһит буолбуппар, төрөө-бүт Чурапчыбыттан харыс да сири халбарыйбакка иппит-үөрөппит, аҕам курдук саныыр, ураты убаастыыр Григорий Гав-рильевичка махталым мунура суох. Кини оҕолоругар, сиэннэ-ригэр бары үтөнү баҕарабын. Өрөспүүбүлүкэтэ полиграфия сайдыытыгар үгүс үтүөлээх, элбэх саха ыччаты бу идэҕэ ии-тэн-үөрэтэн таһаарыт аҕа-ларын, эһэлэринэн кинилэр киэн туттуохтаахтар. Оҕолоро, сиэннэрэ аҕаларын, эһэлэрин курдук үтүө үлэһит буолаллары-гар баҕа санаабын этэбин.

Петр Михайлович МАССАЕВ, полиграфия эйэтигэр 42 сыл үлэлээбит СӨ норуо-тун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, ССРС Бэчээтин туйгуна, Чурапчы улуусун бочуоттаах олохтооҕо.

СВЕДЕНИЯ И ИНФОРМАЦИЯ

об общих предоставляемых объемах (размерах) платной печатной площади для проведения предвыборной агитации в газете «Сана олох» и в сетевом издании санаолох.рф, а также тарифы на полиграфические и иные услуги.

Районная газета/ улус	Формат	Общий объем Платной печатной площади, в %	Общий объем Платной печатной площади, в кв.см. (месяц)	ТАРИФЫ за 1 кв. см., в руб.	Кв.см. 1 полосы	Стоимость 1 полосы
Сана олох/ Чурапчинский	A3	40%	11571	22,56	904	20 400,00

Размещение информационных материалов в сетевых изданиях

Наименование услуги	Кол-во	Стоимость, в т.ч. НДС, руб.
Сетевое издание САНАОЛОХ.РФ		
Размещение информационного материала на сайте сетевых изданий улусных редакций газет	1 публикация до 2000 зн.	3 000
Размещение информационного материала на сайте сетевых изданий улусных редакций газет от 2000 зн	1 публикация от 2000 зн.	6 000
Закрепление промо-материала в колонке новостей (в рубрике «Интересно»)	День	990
Дублирование опубликованного на сайте материала в Telegram-канал улусной редакции газеты (заголовок + ссылка на сайт)	1 публикация с фотографией	1 500
Баннер «Верхний» Горизонтальный большой баннер в самом верху главной страницы Размер 1200x150 px	Срок 7 дней	12 000
Баннер БОКОВОЙ Вертикальный баннер на верхней правой части сайта Размер 443x607 px	Срок 7 дней	10 110
Баннер СЛАЙДЕР Горизонтальный баннер в слайдере под главными новостями Размер 1280*279 px	Срок 7 дней	7 200
Баннер КОНТЕНТ Горизонтальный широкий баннер внутри каждого материала после второго абзаца Размер 1066x600 px	Срок 7 дней	6 600
Баннер НОВОСТНОЙ Горизонтальный баннер при открытии материала под каждой новостью Размер 1066x600 px	Срок 7 дней	5 850
Публикации в социальных сетях		
Telegram-канал районной редакции	Знаков до 500, 5 фото	2 550
Закрепление в Telegram-канале на 1 день		990
WhatsApp группа районной редакции		1 500
WhatsApp Рассылка по группам, не менее 10 групп за одну рассылку		9 900
Аккаунт VK районный		1 800
Аккаунт ОК районный		1 800
РАЗРАБОТКА ДИЗАЙНА:		
Макета баннера для сайта		5 000
Фотографии для соцсетей		5 000
Фотографии для СТОРИС		15 000
Макета листовки А6, А5		2 000
Макета плаката А4, А3, А2		2 000
Макета брошюры на скобе		8 000
Макета баннера в газету		2 000
РЕДАКЦИОННЫЕ УСЛУГИ		
Репортаж с места проведения мероприятия с выездом корреспондента (до 5000 знаков, до 10 фото)		15 000
Репортаж с места проведения мероприятия с выездом корреспондента (видео до 35 мин с монтажом)		35 000
Отбор фотографии для публикации		4 000
Обработка фотографии		750
PDF версия газеты, за номер (файл)		150
Заверенная PDF версия газеты, за номер (на бумаге)		300
Распространение флаеров, листовок и т.п. путем вкладки в тираж одного номера газеты, журнала ГАУ РС (Я) «Сахапечать»:		
Формат А3		45 000
Формат А4		25 000
Формат А5		20 000
Формат А6		15 000

ПОЛИГРАФИЧЕСКИЕ УСЛУГИ

КАЛЕНДАРИ, стоимость, в т.ч. НДС, руб.				
Минимальный тираж от 50 экз.				
Номенклатура		Формат А5	Формат А4	Формат А3
Календарь карманный	22,00			
Календарь перекидной, 6 листов на пружине, красочность 4+4,		220,00	450,00	850,00
Календарь, красочность 4+0, 1 лист		80,00	160,00	350,00
Календарь домик настольный А4 4+0			20,00	
Визитки	12,00			
Бейджи	12,00			

ЛИСТОВАЯ ПЕЧАТЬ ОФСЕТНАЯ, Стоимость, в т.ч. НДС, руб.

Минимальный тираж от 50 экз. для ФА4 и от 100 для ФА5

Офсетная 48,8-80 гр./м2

Формат А5			От 100	От 300	От 500
1+0	x	x	5,00	4,85	4,30
1+1	x	x	5,20	4,90	4,38
4+0	x	x	5,00	4,85	4,30
4+4	x	x	5,60	5,06	4,46
Формат А4		От 50	От 100	От 300	От 500
1+0	x	11,55	8,80	8,50	7,60
1+1	x	12,60	9,20	8,67	7,70
4+0	x	11,55	8,80	8,50	7,60
4+4	x	14,70	10,00	8,96	7,90
Формат А3	До 50	От 50	От 100	От 300	От 500
1+0	21,60	17,30	16,50	14,30	12,60
1+1	23,76	19,00	17,30	14,50	12,80
4+0	21,60	17,30	16,46	14,30	12,60
4+4	28,00	22,40	19,00	15,00	13,00
Формат А2	До 50	От 50	От 100	От 300	От 500
1+0	41,80	33,40	31,70	27,55	24,30
1+1	46,00	36,85	33,40	28,06	24,58
4+0	41,80	33,40	31,70	27,55	24,30
4+4	54,57	43,66	36,85	29,08	25,10

Минимальный тираж от 50 экз. для ФА4 и от 100 для ФА5

Мелованная 115-160 гр./м2

Формат А5	До 50	От 50	От 100	От 300	От 500
1+0	x	x	6,15	5,40	5,38
1+1	x	x	6,40	5,50	5,40
4+0	x	x	6,57	5,50	5,50
4+4	x	x	7,20	5,70	5,57
Формат А4	До 50	От 50	От 100	От 300	От 500
1+0	x	14,40	11,10	9,76	9,70
1+1	x	15,50	11,55	9,88	9,78
4+0	x	16,57	12,00	10,00	9,86
4+4	x	19,76	13,25	10,40	10,10
Формат А3	До 50	От 50	От 100	От 300	От 500
1+0	27,40	21,90	18,97	18,50	16,30
1+1	29,50	23,60	19,70	18,70	16,45
4+0	31,60	25,30	20,50	18,90	16,60
4+4	38,00	30,40	22,80	19,70	17,00
Формат А2	До 50	От 50	От 100	От 300	От 500
1+0	53,30	42,68	36,90	35,90	31,70
1+1	57,60	46,10	38,40	36,40	32,00
4+0	61,80	49,50	39,95	36,90	32,20
4+4	74,60	59,70	44,54	38,40	33,00

ЛИСТОВАЯ ПЕЧАТЬ ЦИФРОВАЯ, Стоимость, в т.ч. НДС, руб.

Цифровая 80 гр./м2

Формат А5	От 50	От 100	От 300	От 500 до 1600
1+0	24,30	23,45	22,88	22,70
1+1	26,00	24,30	23,20	22,90
4+0	36,30	31,20	27,80	27,10
4+4	40,90	34,10	29,55	28,65
Формат А4	От 50	От 100	От 300	От 500 до 800
1+0	44,55	43,70	43,13	43,01
1+1	46,25	44,55	43,41	43,19
4+0	56,58	51,47	48,06	47,38
4+4	61,15	54,34	49,80	48,90
Формат А3	От 25	От 50	От 100	От 200 до 500
1+0	66,45	63,00	61,30	60,50
1+1	73,30	66,50	63,00	61,30
4+0	104,00	83,60	73,40	68,30
4+4	118,80	91,60	78,00	71,20

Мелованная 115 гр./м2

Формат А5	50	От 100	От 300	От 500 до 1600
1+0	27,90	27,00	26,50	26,40
1+1	29,60	27,90	26,70	26,50
4+0	39,90	34,80	31,40	30,70
4+4	44,50	37,70	33,20	32,20
Формат А4	50	От 100	От 300	От 500 до 800
1+0	26,70	25,90	25,30	25,20
1+1	28,40	26,70	25,60	25,40
4+0	35,20	30,10	26,70	26,00
4+4	38,60	31,80	27,30	26,40
Формат А3	25	От 50	От 100	От 200 до 500
1+0	72,10	65,30	61,88	60,20
1+1	85,70	72,10	65,30	61,90
4+0	140,20	99,30	78,90	68,70
4+4	167,40	112,90	85,70	72,10

Также уведомляем о готовности оказать услуги по изготовлению избирательных бюллетеней. Бюллетень формата А4 с водяным знаком 20 рублей, бюллетень формата А3 с водяным знаком 40 рублей.

Л.В. Горохова,
главный редактор газеты «Сана олох»

Эбэрдэлиибит

Күндүтүк саныыр киһибитин, оройуон-наабы типографияба, "Сана олох" эрдээксийэтигэр өр көмгэ бииргэ үлэлээбит кэллиэ-гэбин, бэтэрээмитин **Светлана Ивановна Семенованы** үбүлүйдээх дьоро күнгүнэн итиитик-истинник эбэрдэлиибит!

Эн үөрэххин бүтэрэн типографияба үлэли кэлиэххиттэн уһун көмгэ бэринилээхтик, таһаарылаахтык үлэлээбит кэм-нэргэр улууспут, хаһыаппыт, бэчээт эйгэтин сайдыытыгар киллэрбит кылааккын үрдүктүк сыаналыбыт. Талан ылбыт идэбэр эппиэтинэстээх сыһыангың, киһи быһыытынан үтөө санаабын холобур онгостобут. Кэлэктиипкэ эн-мин дэсигэн эйэ-дэм-нээхтик, ардыгар көрдөөхтүк, өрүү көхтөөхтүк бииргэ алтыһан үлэлээбит кэмнэрибитин олус истинник саныыбыт!

Тус бэйэбэр чэгиэн доруобуйаны, бигэ туругу, саппабырбат санааны, эстибэт эрчими баһарабыт! Чугас дьонун, оҕолорун, сиэннэринг этэнгэ буоллунар, ситиһиллэринэн эйигин үөрдэ-көтүтэ эрэ сырыттынар! Ыраламмытын, торумнаабытын барыта олоххо киридин, дьоллоох түгэннэр күн айы тосхойо турдунар! Кэрэни кэрэхсиир, саганан айан-тутан таһаарар дьобурун өссө сайдан, кэнгээн истин, өрүү дьон-сэргэ махталын ыла сырыт!

Эбэрдэни кытта "Сана олох" эрдээксийэтин, типографиятын кэлэктиибэ, бэтэрээннэрэ.

БИЛЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

►Я, Ксенофонов Василий Васильевич, 09.11.1994 г.р. уроженец с. Чурапча Чурапчинского улуса РС(Я), обвиняюсь в совершении преступления, предусмотренного ч.2 ст. 264.1 УК РФ, то есть управление транспортным средством в состоянии алкогольного опьянения, имею судимость за повторное вождение в состоянии опьянения, в котором полностью признаю свою вину и раскаиваюсь. Сделал себе вывод, впредь не совершать подобного преступления, представляющего опасность для участников дорожного движения (водителей, пассажиров, пешеходов и круга неопределенных лиц). Приношу свои извинения государству, работникам Госавтоинспекции, обществу и хочу привлечь внимание других граждан, предостеречь, что управление транспортным средством в состоянии опьянения преследуется законом и влечет к административной, уголовной ответственности.

КУТУРБАН

Чурапчы улууһун Алабар нэһилиэгин олохтооҕо, күндү кэргэним, эһэм, быраатым, убайбыт, абаҕабыт, таайбыт, өр сылларга Карл Маркс аатынан совхозка суоппарынан үлэлээбит үлэ бэтэрээнэ, тыа хаһаайыстыбатын туйгуна

ОКОНЕШНИКОВ Василий Петрович

уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытын чугас дьонугар, аймахтарыгар, табаарыстарыгар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, сиэнэ, бииргэ төрөөбүттэрэ уонна кинилэр оҕолоро, сиэннэрэ.

Любабытын умнуохпут суоҕа

Биһиги кылааска Люба Сибирякова 5-с кылааска Чурапчыттан көһөн үөрэнэ кэлбитэ. Үөрэбэр үчүгэй, кылаас уопастыбаннай олоһор чабылхай кыттылаах кыыс буолан, биһиги кылаас оҕолоро Любаны кытта начаас бодороспут. Кини хайдах эрэ барыбытыттан аҕа курдук ийэли, эдьийди эйэбэс сыһыаннаах буолааччы, ким да кини утары туга да сангарбат этэ. Бу саастыгыгар кэлиэхпитигэр дылы барыбытыгар сүбэлээн, сыыстаппытына сэмэлээн, көннөрөн биэрэ олобута.

Оскуолаба үөрэнэр сылларыгар чорбото тутан саха тылын, литературатын урогун, биологияны сөбүлүүр этэ. Ол да курдук кылааспыт солбуллубат цветовода кини этэ. Кэлин оҕолору салайар дьобурдаах, бэйэтин санаатын сатабыллаахтык

этэнэр буолан, пионерскай дружинаба биһиги кылааспыт этэрэтин солбуллубат бэрэссэдээтэлэ буолбута. Онон Хара муора кытылыгар "Орленок" бүтүн Арасыйатаабы пионерскай лаабырга путевокканан наһараадаланан, сынныанан кэлбитэ.

Люба учууталларга ураты истин сыһыаннаах этэ, ол да курдук кинилэртэн эмиэ ийэли-аҕалы сыһыаны ылааччы. Ол иһин кини, кэлин улаатан баран, учууталларыгар куруук махтанар этэ, төрөппүттэриттэн ыраах тэйэ сылдьар оҕо ийэтин, абатын суоқтаппаттарын иһин. Биһиги тапталлаах Любабытын тыыннахпыт тухары хаһан да умнуохпут суоҕа.

Үөһээ Бүлүү орто оскуолатыгар бииргэ үөрэммит оҕолоро.

Кэриэстэбил

Мин Ийэм - мин Аанньалым

Күн-күбэй ийэм от ыйын 13 күнүгэр күн сириттэн күрэммитэ 1 сыла.

Мин Ийэм, **Иванова Любовь Гермогеновна**, сэмэй, элэккэй, көрсүө, аһыныгас дууһалаах, чуор куоластаах, ол эрэн кытаанах, көнө киһи этэ.

Бэйэбин өйдүөхпүтүн наар дьонго көмөлөһөрө, дьону тигэбэр диэри өйдөөн истэрэ, элбэх киһиэхэ сүбэ-ама буолара. Элбэх кинигэ ааһара, хоһоон суруйара, ыллыыра.

Кыра эрдэхпиттэн биир бэйэбин күүскэ үлэбэ сыһыарбыта, үлэни өрө тутарга, таптыырга үөрөппүтэ. Хас сарсыарда айы, уһуктааппын кытары, остуолга испиһик сытар буолара. Ону күн устата толоруохтаах этим, үлэлээн бүтүтхпүнэ биирдэ оонньуу барарым. Сүрүнэ бүтэһигэр: «Холодильникка баар рулету сизмэ!» диэннээх буолааччы. Улааппыт кэммэ ону саныы-саныы күлээччибит. Ол курдук кытаанах этэ, ол эрэн үлэни толору баһылыырга, тулуурдаах буоларга үөрөппүтэ.

Ийэм биир толоруллубатах

баҕа санаата медицина эйгэтэ буолар.

Кини кыра эрдэбүттэн ыарыһах буолан, быраас буолар баҕа санаалааҕа. "Хирург быраас буолуом этэ" - диирэ. Ол баҕа санаата, доруобуйата уйбакка, туолбатаҕа, сиппэтэ-бэ. Ол да буоллар онтон толлубакка, самныбакка Уус Маайаҕа, Үөһээ Бүлүүгэ, Чурапчы балыһаһаларыгар санитарканан, өр көмгэ медресистраторунан үлэлээбитэ.

Ол баҕа санаатын толорор сыалтан эбитэ дуу, миигин, собохтох кыһынын, 2007 сыллаахха Г.П. Башарин аатынан Сылан орто оскуолатыгар медресистинэ кылааһыгар үөрэттэрэ ыппыта. Бэйэм даҕаны, үйэм тухары ыарыһах ийэлээх буолан, быраас буолар баҕа санаалаабым. 4 төгүрүк сыл үөрэнэн, туйгунук бүтэрэн, үрдүк үөрэх салаатыгар туттарсан кирибитим. Киридэ кириээт кэргэмминэн кыыс оҕону күн сирин көрдөрбүппүт. Дьонум эбээ, эһээ үрдүк аатын сүкпүттэрэ. Оҕобутун оҕолоон, үөрэхпин этэнгэ бүтэттэрэн,

төһөлөөх күүс-көмө, өйөбүл, сүбэ-ама буолбута буолуой?

Онон олобу сыаналыырга ийэбүттэн үөрэммитим. Бэйэтинэн холобур буолара, төһө да ыарыйдар, олох ыалдьарын биллэрбэт этэ. Оннук күүстээх санаалааҕа, кытаанах майгылааҕа, олобу толору дьоллоохтук олоһор сыаллааҕа.

Быйыл ординатурабын туйгунук бүтэрэн, ийэм баҕа санаатын толорон олоһубун. Ийэм баара буоллар төһө эрэ үөрүү, киэн туттуо этэй?

Мин билингги ситиһиим барыта ийэм турууласпыт үлэтэ, толоруллубут сыала буолар. Күн курдук күндү, көмүс ийэбэр онон махталым мунура суох. Суохтуубун, ахтабын, таптыбын.

Кыһа Айаана.

Өрүү ахта-саныы сылдыахпыт

От ыйын 13 күнүгэр кэргэним бииргэ төрөөбүт балта, бэйэбит оҕобут курдук санаан улаатыннарбыт кыыспыт, Любушка - **Любовь Гермогеновна Иванова (Сибирякова)** 54 сааһыгар бу күндэлэс күннээх орто дойдуттан барбыта биир сылын туолар.

Мин Одьулуунга Сибирияковтар аймакка кийиит буолан кэлэбэр Любушка 5 эр саастааҕа. Кыра кылааска үөрэнэр сылларыгар элбэхтик ыарытылар буолбут этэ. Онон төрдүс кылааһы бүтэрэригэр ийэтэ: "Быраас киһи илдьэ барангың көрө-истэ, эмтии сырыт", - диэбитигэр биһиги Любаны Үөһээ Бүлүүгэ илдьэ барбыппыт. Онон бэһис кылаасан оскуоланы бүтэрэн, ыал буолуор, оҕолонуор диэри биһиги көрүүбүтүгэр сылдыабыта.

Сүрээбэр бастакы эпэрээсийэтин 1989 сыллаахха Киев куоракка илдьэ баран онготторбуппут. Эппэрээсийэтин кэнниттэн Киевка санаторийга хаалан салгыы эмтэнэн, барытын этэнгэ аһарбыта. Мин онно аан бастаан эдэр баҕайы оҕо хайдахтаах курдук ыарыны тулуйарын, кытаанах санаалаабын сөбө көрбүтүм. Киевтан кэлэн баран, биир сыл дьонун кытта дойдутугар олобута. Онтон син биир биһиэхэ төннөн кэлбитэ уонна Үөһээ Бүлүүгэ поликлиникаба инбэлииттэр хамыһыһыала-

рын сэкиритээринэн үлэли сылдьан, оскуолаттан быһа дойдордоспут бастакы тапталынан Ваныанын ыал буолбуттара. Оччолорго, тыа маһаһыныннара кураанахсыбыт кэмнэригэр, убайа массыынанан куоракка баран, иккиэннэригэр танас-сап, ас-үөл тизээн аҕалан, бэртээхэй уруу тэрийбиппит.

Ыал буолаат, туһунан дьыбэ бэйэлэрэ эрэ олоһу-буттара, кыыс оҕоломмуттара. Өрөбүллэр айы биһиэхэ кэллэлэрэ, күтүөппүтүн эмиэ бэйэбит киһибит курдук ылыммыппыт. Биһиги Чурапчыга көһөн кэлбиппит кэммэ кинилэр эмиэ кэннибиттэн көһөн кэлэннэр, дьоннорун көмөлөрүнэн Одьулуунга дьыз туттан, тыа ыалын сизринэн сүөһүлэнэн, сылгыланан, наһаа илээхтик, дьоллоохтук олоһу-буттара. Любалаах Вана иккиэн даҕаны кинигэни ааҕалларын сөбүлүүллэрин кыыстара кыратыттан көрө улаатан, эмиэ билиигэ, үөрэххэ тардыһылаах буолбута, быраас идэтин ылбыта. Ыал буолан оҕолонон, ийэтигэр сиэн миннигэс сытын билэр дьолу бэлэхтээбитэ. Үлэһит буолан, дьонно иккис сана дьыэлэригэр киирэллэригэр миэбэллэрин, иһиттэрин-хомуостарын барытын сангардыта. Өссө аҕаларыгар омуқ массыынатын бэлэхтээн соһуппуттара, дол-

гуппуттара.

Любушка кыра эрдэбүттэн ис хааныттан сүрдээх ырааһа, аккуратнайа. Кини онгорбута, хомуйбута, туттубута барыта орун оннугар буолара.

Биһиги оҕолорбут өйдүүллэрин тухары эдьийдэрэ наар биһиэхэ баара. Кини үчүгэй үөрэхтээҕэ, үөрэбэр кыһамньылааҕа, актыыбынайа, хайдах тутта-хапта сылдыара барыта балтыларыгар, бырааттарыгар холобур буолара.

Люба, доруобуйатыгар хааччахтаах буолан, тэрилтэ-бэ үлэлээбэтэр даҕаны, нэһилиэккэ буолар тэрээһиннэргэ актыыбынайдык кыттар. Оҕо эрдэбүттэн кини элбэх дойдоттордоох, дьүөгэлэрдээх буолара, хайдах эрэ, мин көрөрбүнэн, бэйэтэ кини тула эргийэр кииринэрин курдук буолара.

Любушка, сүрээбэр үс эпэрээсийэлээх киһи, тулуурдаах, күүстээх санаалаах уонна кинини өйүүр, харыстыыр, олоһу-буттарын тухары ыарахаттарын чэпчэтэ сатыыр кэргэннээх буолан, бачча сааһыгар тийдээ...

Любабыт, кылгастык да олоһон аастар, эр киһи, оҕо, сиэн сылаас тапталларын, өйө-бүллэрин, атас-доһор, дьүөгэ истин сыһыанын барытын билэн, олоһу-бут олоһуттан астынан, дьоллонон бардаҕа буолуо диэн бэйэбитин уоску-туна саныыбыт...

Санаһа Светлана Сибирякова.

"САНА ОЛОХ" хаһыат

Кылаабынай эрдээктэр
ГОРЮХОВА Людмила Владимировна

Түрийэччиһэр: СӨ Ырабылталыстыбага, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабэчээт" Сударыстыбанын автономнай тэрилтэтэ.
Таһааралгыһа: СӨ "Сахабэчээт" ГАУ
Таһааралгыһа адырыһа: 677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 каб. тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabechet@mail.ru. Российскай Федерация Россия Федерация СӨ салалтатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ – ПИ.№ТУ14-00559.

Эрдээксий адырыһа: 678670, Чурапчы сэл., П.Пинигина, 26 а. Төлөпүүннэрбит: эрдээктэр – 41-332, отделлар – 41-265. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, telegram: @sanaoloh

Ааптар суругар элбик санаа редакция позициялар маһын сеп түбөһөр буолбалах. Суруука ыйыһылар чаччылар кырдыккаахтарыгар эппиэтинэһи ааптар тус бэйэтэ сүтэр.

Индекс: ПИ964. Бэчээккэ сакаас № 27 (12006). Кээмэйэ 2 бл. Ахсаана 810. Хаһыат сыаната 26 солк. Хаһыат нэтигэлэбэ биһирдэ: бээтинсэбэ тахсар.

Хаһыат 10.07.2025 с. бэчээккэ бэрилиннэ, 11.07.2025 с. табыста. Дьокуускай к. Виллойскай переулок, 20 №-дээх дьыэтигэр, "Ю.А. Гагарин аатынан Дьокуускайдаагы өрөспүүбүлүкэтээби типография" АУо бэчээттэннэ.

@SANAOLOH